Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
YVES BOT
esitatud 25. veebruaril 2016[1]

Kohtuasi C-159/15

Franz Lesar
versus
Beim Vorstand der Telekom Austria AG eingerichtetes Personalamt

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Verwaltungsgerichtshof (halduskohus, Austria))

Eelotsusetaotlus — Sotsiaalpoliitika — Direktiiv 2000/78/EÜ — Võrdne kohtlemine töö saamisel ja kutsealale pääsemisel — Artikli 2 lõige 1 ja lõike 2 punkt a — Artikli 6 lõige 2 — Endiste ametnike pensioniõiguste kindlaksmääramine — Õpingute või lepingulise teenistussuhte aeg, mille puhul tuli teha kohustuslikke sissemakseid pensionikindlustusfondi — Arvessevõtmine — 18. eluaasta täitumisele eelnenud aja väljaarvamine

1. Käesolev eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel,[2] artikli 2 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a ning artikli 6 lõiget 1.

2. See taotlus esitati vaidluses, mille pooled on F. Lesar ja Telekom Austria AG juhatuse juurde loodud personaliosakond (Beim Vorstand der Telekom Austria AG eingerichtetes Personalamt, edaspidi „personaliosakond“) ning mis käsitleb viimase keeldumist võtta F. Lesari pensioniõiguste arvutamisel arvesse tema 18. eluaasta täitumisele eelnenud õpingute ja teenistuse aega enne tema teenistusse asumist.

3. Soovitan käesolevas ettepanekus Euroopa Kohtul arutada põhikohtuasjas käsitletavaid siseriiklikke õigusnorme, lähtudes pigem direktiivi 2000/78 artikli 6 lõikest 2 kui sama direktiivi artikli 6 lõikest 1. Oma analüüsi tulemusena jõuan järeldusele, et selle direktiivi artikli 2 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a ning artikli 6 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus niisugused siseriiklikud õigusnormid, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, mis välistavad ametniku 18. eluaasta täitumisele eelnenud õpingute ja teenistuse aja arvessevõtmise pensioniõiguse andmisel ja vanaduspensioni arvutamisel, sest nende õigusnormide eesmärk on tagada, et ametnike pensioniskeemis määratakse ühtselt kindlaks vanusepiir selle skeemiga liitumiseks ja selle skeemi raames makstavate pensionihüvitiste saamiseks.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — EÜT L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79.

I. **Õiguslik raamistik**

A. *Direktiiv 2000/78*

4. Direktiivi 2000/78 artikli 1 kohaselt on selle „eesmärk […] kehtestada üldine raamistik, et võidelda usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise vastu töö saamisel ja kutsealale pääsemisel ning tagada liikmesriikides võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine“.

5. Selle direktiivi artiklis 2 on sätestatud:

„1. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab „võrdse kohtlemise põhimõte“, et ei esine otsest ega kaudset diskrimineerimist ühelgi artiklis 1 nimetatud põhjusel.

2. Lõike 1 kohaldamisel:

a) peetakse otseseks diskrimineerimiseks seda, kui ükskõik millisel artiklis 1 nimetatud põhjusel koheldakse ühte inimest halvemini, kui on koheldud, koheldakse või võidakse kohelda teist inimest samalaadses olukorras;

[...]“.

6. Selle direktiivi artikkel 6 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Olenemata artikli 2 lõikest 2 võivad liikmesriigid ette näha, et erinevat kohtlemist vanuse alusel ei peeta diskrimineerimiseks, kui sellel on siseriikliku õigusega objektiivselt ja mõistlikult põhjendatud, tööhõivepoliitikat, tööturgu ja kutseõpet hõlmav õigustatud eesmärk ning kui selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.

Selline erinev kohtlemine võib muu hulgas seisneda järgmises:

a) tööle ja kutseõppele pääsemise, töö saamise ja kutsealale pääsemise ning töölt vabastamise ja palga eritingimuste kehtestamine noortele, vanematele töötajatele ja hooldamiskohustusi täitvatele isikutele, et edendada nende kutsealast integreerimist või tagada nende kaitse;

b) vanuse, töökogemuse või teenistusalase vanemusega seotud tööle pääsemise või teatavate töösoodustuste miinimumtingimuste kehtestamine;

[...]

2. Olenemata artikli 2 lõikest 2 võivad liikmesriigid ette näha, et vanusepiiride kehtestamist kutsealaste sotsiaalkindlustuskavade pensioni- või invaliidsushüvitiste saamiseks, sealhulgas töötajatele või töötajate rühmadele või kategooriatele eri vanusepiiride kehtestamist nende kavade raames, ning vanusekategooriate kasutamist kindlustusstatistikas ei peeta vanuseliseks diskrimineerimiseks, kui sellest ei tulene soolist diskrimineerimist.“

B. *Austria õigus*

7. Föderaalametnike, nende ülalpidamisel olnud isikute ja pereliikmete pensioniõigusi käsitleva 18. novembri 1965. aasta seaduse (1965. aasta pensioniseadus) (Bundesgesetz über die Pensionsansprüche der Bundesbeamten, ihrer Hinterbliebenen und Angehörigen (Pensionsgesetz 1965))[3] §-d 53 ja 54 olid põhikohtuasja faktiliste asjaolude asetleidmise ajal sõnastatud järgmiselt:

„Teenistusse asumisele eelnenud ajavahemikud, mida võetakse arvesse pensionipunktide arvutamisel

§ 53

(1) Pensioniõigust andvad teenistusse asumisele eelnenud ajavahemikud on lõigetes 2–4 nimetatud ajavahemikud, kui need eelnevad kuupäevale, millest alates hakkas kulgema riigi teenistuses oldud ja pensioni arvutamisel arvesse võetav aeg. Need ajavahemikud võrdsustatakse teenistuses oldud ajaga.

(2) Teenistuses oldud ajaga võrdsustatakse järgmised ajavahemikud:

a) Austria avalik-õigusliku tööandja juures teenistussuhtes, kutseõppe raames või muus töösuhtes oldud aeg,

[...]

h) Austrias lõpetatud õpingutele või sellega võrdsustatud õpingutele kulunud aeg […] avalik-õiguslikus või sellega võrdsustatud eraõiguslikus kutseõppeasutuses, kõrgkoolis, akadeemias või sarnases haridusasutuses, tingimusel et nominaalset õppeaega ei ole ületatud,

[...]

k) kutseõppel viibitud aeg, kui see koolitus kujutab endast ametnikuna töölevõtmise eeltingimust või kui see läbiti Austria avalik-õigusliku tööandja juures,

l) teenistusperiood, mille puhul on 31. detsembril 2004 kehtinud [9. septembri 1955. aasta üldise sotsiaalkindlustusseaduse (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz)[4]] sätete kohaselt kohustus teha sissemakseid pensionikindlustusfondi,

[...]

Arvesse võtmise välistamine ja loobumine

§ 54

[...]

(2) Arvesse ei võeta järgmisi teenistusse asumisele eelnenud ajavahemikke:

a) ametniku 18. eluaasta täitumisele eelnenud aeg; see piirang ei kehti § 53 lõike 2 punktide a, d, k ja 1 alusel arvesse võetavate ajavahemike kohta, kui nende ajavahemike eest tuleb sotsiaalkindlustusnormide alusel maksta hüvitist;

3 — *BGBl.* 340/1965, edaspidi „PG 1965".

4 — *BGBl.* 189/1955, edaspidi „ASVG".

[...]

(5) Lõike 2 punkti a teine lauseosa kehtib ainult ametnikele, kellele ei kohaldata § 88 lõiget 1. [...]".

8. PG 1965 § 88 lõike 1 põhikohtuasja faktiliste asjaolude ajal kehtinud redaktsioonis on osundatud ametnikele, kes asusid mõne Austria kohaliku omavalitsuse üksuse teenistusse enne 1. maid 1995 ning jäid alates teenistusse asumise kuupäevast kuni selle teenistuse lõppemiseni katkestusteta Austria kohaliku omavalitsuse üksuse teenistusse.

II. **Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus**

9. F. Lesar on sündinud 3. juunil 1949. 14-18 aasta vanuselt (ajavahemikul 9. septembrist 1963 kuni 8. märtsini 1967) läbis ta väljaõppe föderaalses posti- ja telegraafiametis (Post- und Telegraphenverwaltung des Bundes). Alates 9. märtsist 1967 oli tal viimasega lepinguline teenistussuhe. Töötamise kõrvalt õppis ta 14. septembrist 1967 kuni 17. veebruarini 1972 edasi riiklikus täiskasvanute gümnaasiumis. 1. juulil 1972 astus ta riigiga (Bund) lepingulisse avalik-õiguslikku teenistussuhtesse.

10. Enne ametnikuks saamist tegi F. Lesar pensionikindlustusmakseid teenistujate pensioniasutusele (Pensionsversicherungsanstalt der Angestellten, edaspidi „kindlustusasutus") kogu oma väljaõppelepingu ja teenistussuhte kestel ning seda nii enne kui ka pärast 18. aastaseks saamist.

11. Steiermarki posti- ja telegraafiosakonna (Post- und Telegraphendirektion für Steiermark) 23. augusti 1973. aasta otsusega määrati kindlaks pensioniõiguste arvutamisel tingimusteta arvesse võetavad teenistusse asumisele eelnenud ajavahemikud kaebaja 18. eluaasta täitumise ja avalik-õigusliku teenistussuhte alguse vahel, seega kokku viis aastat ja 15 päeva. Need jaotuvad järgmiselt:

— lepinguline teenistussuhe 3. juunist 1967 kuni 13. septembrini 1967;

— õpingud riiklikus täiskasvanute gümnaasiumis 14. septembrist 1967 kuni 17. veebruarini 1972 ja

— lepinguline teenistussuhe 1. märtsist 1972 kuni 30. juunini 1972.

12. Kindlustusasutus otsustas 22. mai 1974. aasta otsusega määrata ja maksta riigile hüvitis pensioniõiguste arvutamisel arvesse minevate ajavahemike eest, mil F. Lesar oli vanem kui 18 ja lepingulises teenistussuhtes. Selle hüvitise summa oli 4785 Austria šillingit.

13. F. Lesarile maksti 28. märtsi 1974. aasta ja 22. mai 1974. aasta otsustega 33 160,05 Austria šillingit hüvitiseks sissemaksete eest, mis olid pensionifondi tehtud enne kaebaja 18. eluaasta täitumist õpingute ja lepingulise teenistussuhte ajal.

14. Pärast 31. augusti 2004 möödumist saadeti F. Lesar pensionile. Sellega seoses määras personaliosakond kindlaks tema pensioni summa, võttes arvesse 23. augusti 1973. aasta otsuses nimetatud eelnenud ajavahemikke.

15. F. Lesar taotles 2011. aasta augustis, et õpingute ja teenistuse aega, mil ta ei olnud veel 18-aastane, võetaks samuti arvesse täiendavate perioodidena, mida võib arvesse võtta. Personaliosakond jättis selle taotluse 23. augusti 2012. aasta otsusega rahuldamata. F. Lesar esitas seejärel selle otsuse peale Verfassungsgerichtshofile (Austria konstitutsioonikohus) kaebuse. See kohus keeldus aga seda kaebust menetlusse võtmast. Siis pöördus F. Lesar eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole, millele ta esitas sama kaebuse.

16. Viimase sõnul ei ole taotluse rahuldamata jätmine põhjendatud, kui õiguslik olukord muutus direktiivi 2000/78 jõustumise tulemusena. Ta arvab, et keeldumine võtta teenistusse asumisele eelnenud ajavahemikena arvesse 18. eluaasta täitumisele eelnenud õpingute ja teenistuse aega kujutab endast erinevat kohtlemist vanuse alusel, kuid tal tekib küsimus, kas see erinev kohtlemine võib siiski olla õigustatud.

17. Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgerichtshof (halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas […] direktiivi [2000/78] artikli 2 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a ning artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selline liikmesriigi õigusnorm, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille kohaselt ametnikul avalik-õiguslikku teenistusse asumisele eelnenud õpingutele kulunud aega ja tema riigiga lepingulises teenistussuhtes oldud aega, mille eest tuli tasuda kohustuslikke sissemakseid pensionikindlustusfondi,

a) võetakse pensioniõiguste arvutamisel arvesse, kui isik oli sel ajal juba vanem kui 18-aastane, kusjuures riik saab sellisel juhul sotsiaalkindlustusõiguse alusel nende ajavahemike arvesse võtmise eest kindlustusasutuselt hüvitist;

b) kuid ei võeta pensioniõiguste arvutamisel arvesse, kui isik ei olnud sel ajal veel 18-aastane, kusjuures selliste ajavahemike arvesse võtmata jätmise korral riigile hüvitist ei maksta ning kindlustatud isikule tagastatakse pensionikindlustusfondi tehtud sissemaksed, eriti kui silmas pidada seda, et kui liidu õiguse kohaselt võetakse neid ajavahemikke tagantjärele arvesse, tähendaks see, et kindlustusasutusel oleks võimalik tagastatud summa ametnikult välja nõuda ning et kindlustusasutus oleks tagantjärgi kohustatud riigile hüvitist maksma?“

III. **Kohtujuristi analüüs**

18. Kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20), küsiti Euroopa Kohtult, kas direktiivi 2000/78 artikli 2 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a ning artikli 6 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt ei võeta ametniku pensioniõiguste saamisel ja vanaduspensioni summa arvutamisel arvesse enne tema 18. eluaasta täitumist õpingutele kulunud aega, samas kui see aeg võetakse arvesse pärast selle vanuse täitumist.

19. Kõigepealt leidis Euroopa Kohus, et jättes osa ametnike puhul vanaduspensioni arvutamisel arvesse võtmata enne nende 18. eluaasta täitumist õpingutele kulunud aja, riivab PG 1965 § 54 lõike 2 punkt a nende ametnike palgatingimusi direktiivi 2000/78 artikli 3 lõike 1 punkti c tähenduses. Järelikult tuleb seda direktiivi kõnealuses kohtuasjas kujunenud olukorra suhtes kohaldada.

20. Euroopa Kohus meenutas selles küsimuses, et vastavalt direktiivi 2000/78 artikli 3 lõike 1 punktile c ja lõikele 3 koosmõjus direktiivi põhjendusega 13 tuleb selle direktiivi kohaldamisala mõista nii, et see ei hõlma sotsiaalkindlustus- ja sotsiaalkaitseskeeme, millega antavaid soodustusi ei loeta tasuks selles tähenduses, mis mõistele on antud ELTL artikli 157 lõike 2 kohaldamisel.[5] Ta meenutas ka, et mõiste „tasu“ ELTL artikli 157 lõike 2 tähenduses hõlmab kõiki tasumooduseid kas rahas või loonusena, mida töötaja tööandjalt oma töö eest ka kaudselt kas praegu või tulevikus saab.[6]

21. Selles kohtuasjas käsitleti asjaolu, et pensionipunktide arvutamisel ei võeta arvesse aega, mis G. Felberil kulus õpingutele enne 18. eluaasta täitumist ja riigi teenistusse asumist. Oli tõendatud, et vanaduspensioni summa sõltub avalikus teenistuses oldud ajast ja teenistusele eelnenud pensioniõigust andvast ajast ning ametniku palga suurusest ning et vanaduspension kujutab endast tulevikus rahas

5 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).

6 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

makstavat tasu, mida tööandja maksab enda töötajatele nendevahelise töösuhte otsese tagajärjena. Nimelt käsitab riigisisene õigus seda pensioni palgana, mille maksmist jätkatakse teenistussuhte raames, mis jätkub pärast seda, kui ametnikul tekib õigus saada pensionihüvitist. Seetõttu kujutab selline pension endast tasu ELTL artikli 157 lõike 2 tähenduses. [7]

22. Seejärel leidis Euroopa Kohus, et kõnesolevad siseriiklikud õigusnormid kehtestavad otseselt vanusekriteeriumi alusel erineva kohtlemise direktiivi 2000/78 artikli 2 lõike 1 ja lõike 2 punkti a tähenduses. [8]

23. Kolmandaks analüüsis Euroopa Kohus, kas selline erinev kohtlemine võib siiski olla põhjendatud direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 1 alusel.

24. Kõigepealt märkis Euroopa Kohus, et enne ametniku teenistusse asumist väljaspool teenistussuhet õpingutele või töötamisele kulunud aja arvessevõtmine on erand, mis kehtestati selleks, et mitte kohelda pensioniõiguste omandamisel ebasoodsamalt neid ametnikke, kes on omandanud kõrghariduse enne riigi teenistusse asumist, võrreldes nende ametnikega, kellel ei ole töötamiseks tarvis eraldi väljaõpet, mistõttu võisid nad asuda riigi teenistusse 18-aastaselt. Ametnike pensioniskeemi normid on seega sisustatud nii, et vanaduspensioni summa arvutamisel võetakse arvesse kogu karjääri alates riigiteenistusse asumise miinimumvanusest. Põhikohtuasjas vaidlusaluste riigisiseste õigusnormide eesmärk on ühtlustada pensioniskeemi sissemaksete tegemise alguse kuupäev ja järelikult säilitada pensioniiga. Sellises olukorras on enne 18. eluaasta täitumist õpingutele kulunud aja arvessevõtmise välistamine põhjendatud asjaoluga, et tavaliselt ei tegele asjaomane isik sel ajavahemikul tasustatud tegevusega, mille alusel tehakse sissemakseid pensioniskeemi. [9]

25. Euroopa Kohus leidis, et kuna niisuguse eesmärgi taotlemisega on võimalik tagada kõikide isikute võrdne kohtlemine konkreetses valdkonnas seoses ühe olulise töösuhte elemendiga, milleks on pensionile jäämise aeg, siis võib seda eesmärki pidada tööhõivepoliitika õigustatud eesmärgiks. [10]

26. Seejärel kontrollis Euroopa Kohus – nagu on direktiivi 2000/78 artikli 6 lõikes 1 nõutud –, kas nimetatud eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.

27. Esiteks nähtub PG 1965 § 54 lõike 2 punkti a asjakohasuse küsimuses Euroopa Kohtule saadetud toimikust, et avalikku teenistusse võtmise vanuse alampiiriks on määratud 18 aastat ning seega saab ametnik alles selle vanuse täitumisel liituda ametnike pensioniskeemiga ja sellesse sissemakseid teha. [11] Järelikult on enne 18. eluaasta täitumist õpingutele kulunud aja arvessevõtmise välistamine selle sätte alusel sobiv selle õigustatud eesmärgi saavutamiseks, milleks on niisuguse tööhõivepoliitika rakendamine, mis võimaldab kõikidel ametnike pensioniskeemiga liitunud isikutel alustada sissemaksetega samas vanuses, omandada õigus täisulatuses vanaduspensioni saamiseks ja tagada seega ametnike võrdne kohtlemine. [12]

28. Mis puudutab teiseks küsimust, kas põhikohtuasjas vaidlusalused riigisisesed õigusnormid ei lähe kaugemale selle eesmärgi saavutamiseks vajalikust, siis märkis Euroopa Kohus, et põhikohtuasjas esitatud taotluses ei paluta arvesse võtta töötatud ajavahemikke, nagu oli tegemist kohtuotsuse Hütter (C-88/08, EU:C:2009:381) aluseks olnud kohtuasjas, vaid üksnes avalik-õiguslikus või sellega võrdsustatud eraõiguslikus kutseõppeasutuses õpingutele kulunud aega. [13]

7 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 23).
8 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punktid 25-27).
9 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 31).
10 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 32).
11 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 34).
12 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 35).
13 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 36).

29. Selles küsimuses leidis Euroopa Kohus, et põhikohtuasjas vaidluse all olevad siseriiklikud õigusnormid tunduvad olevat kooskõlas eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud põhjendusega, nimelt jätta vanaduspensioni arvutamisel välja ajavahemikud, mille jooksul asjaomane isik ei ole teinud sissemakseid pensioniskeemi.[14] Ta järeldas, et selline meede, nagu on ette nähtud PG 1965 § 54 lõike 2 punktis a, on asjakohane arvessevõetavate eesmärkide saavutamiseks ega lähe kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärkide saavutamiseks.[15]

30. Käesolevas kohtuasjas on eelotsusetaotluse esitanud kohus esitanud oma küsimuse selleks, et Euroopa Kohus täpsustaks talle sisuliselt, kas niisuguse järelduse võib kanda üle riigi teenistuses olnud lepingulise teenistuja enne 18. eluaasta täitumist õpingutele kulutatud ja teenistuses oldud ajale. Teiste sõnadega soovib ta teada, kas direktiivi 2000/78 artikli 2 lõikega 1 ja lõike 2 punktiga a ning artikli 6 lõikega 1 on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt ei võeta riigi teenistuses olnud lepingulise teenistuja õpingutele kulutatud ja teenistuses oldud aega ametniku pensioniõiguste arvutamisel arvesse, kui need ajavahemikud eelnesid tema 18. eluaasta täitumisele.

31. Märgin kohe, et kui Euroopa Kohtult küsiti, kas see võib olla õigustatud direktiivi 2000/78 artikli 6 lõikest 1 või lõikest 2 lähtudes, otsustas Euroopa Kohus oma kohtuotsuses Felber (C-529/13, EU:C:2015:20) piirata oma analüüsi nii, et ta analüüsib seda õigustatust ainult selle artikli lõikest 1 lähtudes. See selgitabki kindlasti, miks ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohus käesolevas kohtuasjas esitatud küsimuses maininud selle artikli lõiget 2.

32. Mulle näib siiski, et käesolevat kohtuasja tuleb analüüsida just direktiivi 2000/78 artikli 6 lõikest 2 lähtudes.

33. Selles küsimuses meenutan, et ehkki eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma küsimusi piiranud selle direktiivi artikli 6 lõike 1 tõlgendamisega, ei takista see asjaolu Euroopa Kohtul andmast siseriiklikule kohtule kõiki liidu õiguse tõlgendamise juhtnööre, mida saab kasutada siseriikliku kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamisel, olenemata sellest, kas siseriiklik kohus neile oma küsimuses viitas või mitte.[16]

34. Märgin ka, et Austria valitsus leidis oma kirjalikes seisukohtades, et põhikohtuasjas käsitletav erinev kohtlemine on õigustatud mitte ainult direktiivi 2000/78 artikli 6 lõikest 1, vaid ka selle direktiivi artikli 6 lõikest 2 lähtudes. Euroopa Kohus palus muide kõikidel pooltel võtta kohtuistungil seisukoht küsimuses, kuidas seda viimast lõiget tuleb tõlgendada ja kas see on käsitletaval juhul kohaldatav.

35. Minu arvates ei ole põhikohtuasjas käsitletavaid siseriiklikke õigusnorme õige analüüsida, lähtudes esmajoones direktiivi 2000/78 artikli 6 lõikest 1, sest nende õigusnormide eesmärk on just seesama, mida selle direktiivi artikli 6 lõige 2 võimaldab liikmesriikidel taotleda, st vanusepiiride kehtestamine kutsealaste sotsiaalkindlustuskavadega liitumiseks ja nendest pensioni- või invaliidsushüvitiste saamiseks.

36. Sellele eesmärgile Euroopa Kohus oma kohtuotsuses Felber (C-529/13, EU:C:2015:20) aga viitabki, kui ta asub seisukohale, et siseriiklikud õigusnormid on sobivad selle õigustatud eesmärgi saavutamiseks, milleks on niisuguse tööhõivepoliitika rakendamine, mis võimaldab kõikidel ametnike pensioniskeemiga liitunud isikutel alustada sissemaksetega samas vanuses, omandada õigus täisulatuses vanaduspensioni saamiseks ja tagada seega ametnike võrdne kohtlemine.[17]

14 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 37).

15 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 39).

16 — Vt eelkõige kohtuotsus HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

17 — Kohtuotsus Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 35).

37. Nagu Austria valitsus tõendas, välistatakse 18. eluaasta täitumisele eelnenud õpingute ja teenistuse aja arvessevõtmine põhikohtuasjas käsitletavate siseriiklike õigusnormidega just selleks, et ühtlustada kuupäev, millest alates hakatakse tegema sissemakseid ametnike pensioniskeemi, ja selleks, et säilitada vanusepiir, millest alates on õigust saada vanaduspensioni. Niisugused õigusnormid väljendavad seega seda, et liikmesriigid võivad kutsealaste sotsiaalkindlustuskavade puhul direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 2 alusel vabalt kindlaks määrata vanusepiiri ametnike pensioniskeemiga liitumiseks ja sellest pensionihüvitiste saamiseks. Ka on selle lõike sõnastus niisugune, et see võimaldab liikmesriikidel mitte ainult kehtestada töötajate või töötajate rühmade või kategooriate puhul erinevad vanusepiirid, vaid võtta ka meetmed, mis tagavad kutsealase sotsiaalkindlustuskava raames sama liitumise või pensioni- või invaliidsushüvitiste saamise vanusepiiri.

38. Oma otsustes HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590) ja Dansk Jurist- og Økonomforbund (C-546/11, EU:C:2013:603) otsustas Euroopa Kohus, et kuna direktiivi 2000/78 artikli 6 lõige 2 lubab liikmesriikidel näha ette erandi vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõttest, tuleb seda sätet tõlgendada kitsalt.[18]

39. Euroopa Kohtu arvates laiendaks direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 2 niisugune tõlgendus, et seda tuleks kohaldada igat liiki kutsealastele sotsiaalkindlustuskavadele, selle kohaldamisala hoolimata asjaolust, et seda sätet tuleks tõlgendada kitsalt.[19]

40. Järelikult tuleb direktiivi 2000/78 artikli 6 lõiget 2 kohaldada üksnes selliste kutsealaste sotsiaalkindlustuskavade suhtes, mis hõlmavad vanadusest ja invaliidsusest tulenevaid riske.[20] Lisaks ei kuulu selle sätte kohaldamisalasse mitte kõik selliseid riske hõlmavat kutsealast sotsiaalkindlustuskava iseloomustavad elemendid, vaid üksnes need elemendid, mida on selles sättes sõnaselgelt nimetatud.[21]

41. Seega peab selle kontrollimiseks, kas siseriiklik meede kuulub direktiivi 2000/78 artikli 6 lõikes 2 ette nähtud erandi kohaldamisalasse, kontrollima esiteks, kas see on osa kutsealasest sotsiaalkindlustuskavast, mis hõlmab vanadusest ja invaliidsusest tulenevat riski, ning teiseks, kas see on üks selles lõikes osundatud juhtumitest, st „vanusepiiride kehtestamine […] pensioni- või invaliidsushüvitiste saamiseks“, sh „vanusekategooriate kasutamine kindlustusstatistikas“.

42. Jagan Austria valitsuse seisukohta, et direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 2 kohaldamise tingimused on käesoleval juhul täidetud.

43. Meil on nimelt tegemist siseriiklike õigusnormidega, mida kohaldatakse kutsealase sotsiaalkindlustuskava suhtes ning mille eesmärk on kehtestada sama vanusepiir ametnike pensioniskeemiga liitumiseks ja sellest pensionihüvitiste saamiseks.

44. Ehkki direktiivis 2000/78 ei ole määratletud mõistet „kutsealane sotsiaalkindlustuskava“, on selle mõiste määratlus toodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiivi 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes[22] artikli 2 lõikes 1 punktis f. Sellest punktist ilmneb, et kutsealased sotsiaalkindlustuskavad on „nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiiviga 79/7/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas[23] reguleerimata kindlustusskeemid, mille eesmärk on töötavatele isikutele, nii töötajatele kui ka

18 — Kohtuotsused HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, punkt 46) ja Dansk Jurist- og Økonomforbund (C-546/11, EU:C:2013:603, punkt 41).

19 — Kohtuotsused HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, punkt 47) ja Dansk Jurist- og Økonomforbund (C-546/11, EU:C:2013:603, punkt 42).

20 — Kohtuotsused HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, punkt 48) ja Dansk Jurist- og Økonomforbund (C-546/11, EU:C:2013:603, punkt 43).

21 — Kohtuotsus HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, punkt 52)

22 — ELT L 204, lk 23.

23 — EÜT 1979, L 6, lk 24; ELT eriväljaanne 05/01, lk 215.

füüsilisest isikust ettevõtjatele, ettevõtetes või ettevõtete ühenduses, majandustegevuse alal, kutsealases sektoris või sektorite grupis anda hüvitisi, mis täiendavad või asendavad riiklike sotsiaalkindlustusskeemide alusel makstavaid hüvitisi, olgu sellistes skeemides liikmeksolemine kohustuslik või vabatahtlik“.

45. Nagu aga märgib õigesti Austria valitsus, on ametnike pensioniskeemi näol tegemist kavaga, mis tagab kutsealases sektoris töötajatele hüvitised, mille eesmärk on asendada üldiste pensionikindlustusskeemide alusel makstavaid hüvitisi direktiivi 2006/54 artikli 2 lõike 1 punkti f tähenduses. Selles mõttes on ASVG-ga loodud pensionikindlustusskeemi kohaldamine föderaalametnike suhtes ASVG § 5 lõike 1 punkti 3 alapunkti a kohaselt riigi avalikus teenistuses töötamise tõttu välistatud, kuna nende teenistussuhe annab neile õiguse samaväärsetele pensionihüvitistele, nagu on ette nähtud pensionikindlustusskeemis.

46. Viidata tuleb ka direktiivi 2006/54 artikli 7 lõikele 2, millesse on kokku võetud Euroopa Kohtu praktika,[24] samastades kutsealaste sotsiaalkindlustuskavadega „pensioniskeemid, mis on mõeldud konkreetsele töötajate kategooriale, näiteks ametnikud, kui nende alusel makstavaid hüvitisi makstakse välja teenistussuhte tõttu avalik-õigusliku tööandjaga“, ning asjaolul, et see kava kuulub üldisesse riiklikku skeemi, ei ole seejuures tähtsust.

47. Eelnevast järeldub, et analoogia alusel tuleb põhikohtuasjas käsitletav ametnike pensioniskeem seega samastada kutsealase sotsiaalkindlustuskavaga direktiivi 2000/78 tähenduses.

48. Austria valitsus võib seega direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 2 alusel kohaldada siseriiklikke õigusnorme, mille eesmärk on säilitada skeemi piires ühtne skeemiga liitumise ja selle raames makstavate pensionihüvitiste saamise vanusepiir.

IV. **Ettepanek**

49. Eelnevatest kaalutlustest lähtudes teen ettepaneku vastata Verwaltungsgerichtshofi (halduskohus) eelotsuse küsimusele järgmiselt: Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel, artikli 2 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a ning artikli 6 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus niisugused siseriiklikud õigusnormid, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, mis välistavad ametniku 18. eluaasta täitumisele eelnenud õpingute ja teenistuse aja arvessevõtmise pensioniõiguse andmisel ja vanaduspensioni arvutamisel, kui nende õigusnormide eesmärk on tagada, et ametnike pensioniskeemis määratakse ühtselt kindlaks nii vanusepiir selle skeemiga liitumiseks ja kui ka vanusepiir selle skeemi raames makstavate pensionihüvitiste saamiseks.

24 — Vt eelkõige kohtuotsused Beune (C-7/93, EU:C:1994:350) ja Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:648).